

ROZSUDOK

V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a členov senátu JUDr. Jozefa Hargaša a JUDr. Jaroslavy Fúrovej, v právnej veci navrhovateľa: **W. F. K.**, bytom U. zastúpený advokátom *JUDr. M., CSc.*, Advokátska kancelária, N., proti odporcovi: **Obvodný pozemkový úrad v Prešove**, Námestie mieru č. 2, Prešov, za účasti: Obec H., o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia a postupu odporcu zo dňa 2. júna 2006 č. j. OPÚ 2006/21-100/Fe, o odvolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Prešove č.k. 4Sp 28/2007-43 zo dňa 18. februára 2008, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Prešove č.k. 4Sp 28/2007-43 zo dňa 18. februára 2008 **z m e ň u j e** tak, že rozhodnutie odporcu zo dňa 2. júna 2006 č. j. OPÚ 2006/21-100/Fe **z r u š u j e** a vec mu **v r a c i a** na ďalšie konanie.

Navrhovateľovi náhradu trov konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e :

Krajský súd v Prešove napadnutým rozsudkom rozhodnutie odporcu uvedené v záhlaví tohto rozsudku potvrdil a účastníkom náhradu trov konania nepriznal.

Z odôvodnenia rozsudku vyplýva, že krajský súd po preskúmaní napadnutého rozhodnutia správneho orgánu a konania mu predchádzajúceho mal preukázané, že v danej veci žalovaný správny orgán preskúmaným rozhodnutím rozhodol tak, že navrhovateľ nespĺňa podmienky podľa § 4 ods. 1 zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a k inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o pôde“) a nevydávajú sa mu nehnuteľnosti nachádzajúce sa v kat.úz. H., podľa evidencie katastra nehnuteľností zapísané v pozemkovoknižnej zápisnici č. 1, parc.č. X. -

zastavaná plocha o výmere 2 756 m² zapísaná na LV č. X., parc.č. X. - zastavaná plocha o výmere 364 m² zapísaná na LV X. a rodinný dom na parc.č. X. zapísaný na LV č. X., spolu vo výmere 3 120 m².

Krajský súd konštatoval, že správny orgán v danej veci konal v súlade s § 32 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „Správny poriadok“) v spojení s § 46 a vo veci zistil správne a v súlade s právnymi predpismi skutkový stav.

Podľa názoru krajského súdu v konaní bolo preukázané, že navrhovateľ stratil československé štátne občianstvo podľa § 1 Ústavného dekrétu prezidenta republiky č. 33/1945 Sb. od dňa 10.8.1945, o ktorej skutočnosti svedčí aj to, že navrhovateľ trvale žijúci v USA nie je držiteľom žiadneho cestovného dokladu evidovaného v evidencii Okresného riaditeľstva PZ, Okresného dopravného inšpektorátu, Skupiny vydávania dokladov Prešov v rokoch 1945-2005, v dôsledku čoho navrhovateľ nespĺnil podmienku v zmysle § 4 zákona o pôde.

Poukázal na to, že zákon o pôde patrí medzi skupinu reštitučných zákonov a cieľom a úmyslom zákonodarcu vyjadreným v preambule tohto zákona bolo okrem iného zmiernenie následkov niektorých majetkových krívd, ku ktorým došlo voči vlastníkom poľnohospodárskeho a lesného majetku v období rokov 1948-1989.

Krajský súd s poukazom na ustanovenia § 4 ods. 1 a § 6 ods. 1 zákona o pôde, ktoré citoval, vyvodil záver, že právo na navrátenie vlastníctva môže uplatniť len osoba, ktorá je občanom Slovenskej republiky. Konštatoval, že správny orgán vykonal rozsiahle dokazovanie, otázkou splnenia zákonnej podmienky občianstva v prípade navrhovateľa sa zaoberal v potrebnom rozsahu a šetrením zistil, že odo dňa 10.8.1945 navrhovateľ stratil československé štátne občianstvo, a od tej doby nebol a nie je československým resp. slovenským štátnym občanom, z ktorých dôvodov nespĺnil podmienku štátneho občianstva v zmysle ustanovenia § 4 zákona o pôde. Krajský súd sa v celom rozsahu stotožnil so skutkovými a právnymi závermi správneho orgánu.

Krajský súd vec prejednal na pojednávaní dňa 7.2.2008 bez prítomnosti zástupcu navrhovateľa. Nevyhovel žiadosti zástupcu navrhovateľa o odročenie pojednávania, ktorý svoju neúčasť na pojednávaní súdu ospravedlnil z dôvodu ochorenia, o čom predložil lekársku správu o ošetrení zo dňa 30.1.2008 pre bolesti hrdla, nepovažujúc túto lekársku správu za hodnoverný doklad o tom, že by mu jeho ochorenie nedovoľovalo účasť na pojednávaní, a preto uvádzaný dôvod jeho neúčasti nepovažoval za dôležitý dôvod na odročenie pojednávania.

Na základe vyhodnotenia dôkazov, ktoré vykonal žalovaný správny orgán, krajský súd dospel k záveru, že opravný prostriedok navrhovateľa nebol dôvodný, a preto preskúmané rozhodnutie ako vecne a právne správne potvrdil podľa § 250q ods. 2 O.s.p.

Krajský súd o náhrade trov konania rozhodoval podľa § 250l ods. 2 O.s.p. v spojení s § 250k ods. 1, navrhovateľovi nepriznal právo na náhradu trov konania, pretože bol v konaní neúspešný.

Proti rozsudku krajského súdu sa v zákonnej lehote odvolal navrhovateľ. Žiadal, aby odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a vec mu vrátil na nové prejednanie a rozhodnutie.

Navrhovateľ považoval napadnuté rozhodnutie súdu prvého stupňa za nezákonné. Namietal nesprávne zistený skutkový stav a nesprávne právne posúdenie skutkových okolností správnym orgánom ako aj súdom prvého stupňa. Poukázal na to, že tvrdenia o tom, že stratil československé štátne občianstvo podľa § 1 Ústavného dekrétu prezidenta republiky č. 33/1945 Sb. a že nebol a nie je československým resp. slovenským štátnym občanom, sa nezakladajú na existujúcich dôkazoch. Uviedol, že v roku 1947 bol Povereníctvu vnútra

v Bratislave adresovaný návrh na zachovanie československého štátneho občianstva tak jemu ako aj jeho matke, a preto podľa § 2 ods. 2 zákona č. 33/1945 Sb. až do vybavenia tejto žiadosti je nutné tieto osoby považovať za československých štátnych občanov, pokiaľ im vydá národný výbor osvedčenie o okolnostiach uvedených v § 2 ods. 1 tohto zákona. Vytýkal súdu prvého stupňa, ako aj správneho orgánu, že sa nevysporiadali so všetkými okolnosťami významnými pre posúdenie jeho štátneho občianstva Slovenskej republiky.

Navrhovateľ súčasne namietal, že súd prvého stupňa sa dopustil hrubého procesného pochybenia, pretože neakceptoval dôvod ospravedlnenia jeho právneho zástupcu a uskutočnil pojednávanie bez jeho účasti, na ktorom prejednal vec, čím mu zabránil predkladať dôkazy a vyjadrenia k vykonaným dôkazom, ktorým postupom mu bola odňatá možnosť konať pred súdom. Súčasne poukázal aj na to, že obdobné procesné nedostatky sa vyskytli aj v pôvodnom konaní, keď mu nebolo umožnené vykonať všetky práva účastníka, na ktoré podľa právnych noriem Slovenskej republiky mal nárok.

V priebehu odvolacieho konania a na pojednávaní odvolacieho súdu doplnil odvolanie vyjadreniami zo dňa 16.1.2009 a zo dňa 12.3.2009 a to predovšetkým poukazom na právne závery týkajúce sa straty a navrátenia štátneho občianstva podľa ústavného dekrétu č. 33/1945 Sb. uvedené v nálezoch Ústavného súdu Českej republiky I. ÚS 617/08 zo dňa 24.2.2009, IV.ÚS 439/98 zo dňa 19.1.1999 a II.ÚS 164/97 zo dňa 19.1.2000 a súčasne navrhoval, aby odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že preskúmané rozhodnutie správneho orgánu zruší a vec mu vráti na ďalšie konanie.

Odporca navrhoval, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok súdu prvého stupňa v celom rozsahu potvrdil a odvolací návrh zamietol. Dôvody uvádzané navrhovateľom v odvolaní považoval za nedôvodné.

Zúčastnená osoba na odvolanie navrhovateľa sa vyjadrila tak, že navrhovala napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa potvrdiť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací podľa § 246c ods. 1 O.s.p. v spojení s ust. § 10 ods. 2 preskúmal odvolaním napadnutý rozsudok krajského súdu a konanie mu predchádzajúce v zmysle ust. § 246c ods. 1 v spojení s §§ 212 a nasl. a dospel k záveru, že pokiaľ Krajský súd v Prešove napadnutým rozsudkom rozhodnutie správneho orgánu potvrdil, rozhodol vo veci skutkovo správne a v súlade so zákonom, a preto odvolací súd rozsudkom zo dňa 17.3.2009 sp. zn. 1 Sžo 129/2008 napadnutý rozsudok krajského súdu podľa § 250ja ods. 3 O.s.p. v spojení s § 246 ods. 1 a s 219 ods. 1 potvrdil. Navrhovateľovi náhradu trov tohto konania nepriznal v zmysle § 246c ods. 1 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 a v spojení s § 250k ods.1.

Proti uvedenému rozhodnutiu Najvyššieho súdu SR podal ústavnú sťažnosť navrhovateľ, v ktorej namietal porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 a článku 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, v spojení s článkom 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a porušenie základného práva na prerokovanie veci v jeho neprítomnosti podľa článku 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

Ústavný súd Slovenskej republiky nálezom č. III. ÚS 346/09-50 zo dňa 27. apríla 2010 rozhodol tak, že vyslovil, že základné právo navrhovateľa na súdnu ochranu zaručené čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu SR zo dňa 17. marca 2009 v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Sžo 129/2008 porušené bolo. Rozsudok

Najvyššieho súdu SR zo dňa 17. marca 2009 v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Sžo 129/2008 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Vyslovil, že základné právo navrhovateľa na prerokovanie veci v jeho prítomnosti zaručené čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Najvyššieho súdu SR zo dňa 17. marca 2009 v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Sžo 129/2008 porušené nebolo. Navrhovateľovi priznal náhradu trov právneho zastúpenia v sume 245,70 €, ktoré zaviazal Najvyšší súd SR vyplatiť na účet jeho právneho zástupcu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací podľa § 246c ods. 1 O.s.p. v spojení s ust. § 10 ods. 2 v intenciách nálezu Ústavného súdu SR č. III.ÚS 346/09-50 zo dňa 27. apríla 2010 opätovne preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu a konanie mu predchádzajúce v rozsahu dôvodov uvedených v odvolaní navrhovateľa podľa § 246c ods. 1 v spojení s §§ 212 a nasl., bez pojednávania podľa § 250ja ods. 2 a dospel k záveru, že napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa je potrebné zmeniť tak, že rozhodnutie správneho orgánu sa zrušuje a vec sa mu vracia na ďalšie konanie.

Predmetom odvolacieho konania v danej veci bol rozsudok krajského súdu, ktorým krajský súd potvrdil rozhodnutie žalovaného správneho orgánu, ktorým správny orgán nevyhovел reštitučnému nároku žiadateľa - navrhovateľa, uplatnený podľa zákona o pôde o vydanie žiadaných nehnuteľností, a preto odvolací súd v intenciách nálezu Ústavného súdu SR č. III.ÚS 346/09-50 zo dňa 27. apríla 2010 opätovne preskúmal rozsudok súdu prvého stupňa ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, pričom v rámci odvolacieho konania skúmal aj napadnuté rozhodnutie žalovaného správneho orgánu a konanie, ktoré tomuto rozhodnutiu predchádzalo, najmä z toho pohľadu, či sa súd prvého stupňa vypořiadal so všetkými námietkami uvedenými v opravnom prostriedku navrhovateľa a z takto vymedzeného rozsahu, či správne posúdil zákonnosť a správnosť napadnutého rozhodnutia odporcu.

Predmetom súdneho prieskumu v danej veci bolo posúdenie reštitučného nároku navrhovateľa na navrátenie vlastníctva k žiadaným nehnuteľnostiam v intenciách ustanovení zákona o pôde.

Účelom zákona o pôde bolo zmierniť následky niektorých majetkových krív, ku ktorým došlo voči vlastníkom poľnohospodárskeho a lesného majetku v období rokov 1948 až 1989, dosiahnuť zlepšenie starostlivosti o poľnohospodársku a lesnú pôdu obnovením pôvodných vlastníckych vzťahov k pôde a upraviť vlastnícke vzťahy k pôde v súlade so záujmami hospodárskeho rozvoja vidieka aj v súlade s požiadavkami na tvorbu krajiny a životného prostredia. Zákon sa vzťahoval na a) pôdu, ktorá tvorí poľnohospodársky pôdny fond alebo do neho patrí, a v rozsahu ustanovenom týmto zákonom aj na pôdu, ktorá tvorí lesný pôdny fond, b) obytné budovy, hospodárske budovy a iné stavby patriace k pôvodnej poľnohospodárskej usadlosti, včítane zastavaných pozemkov, c) obytné a hospodárske budovy a stavby slúžiace poľnohospodárskej a lesnej výrobe alebo s ňou súvisiacemu vodnému hospodárstvu, včítane zastavaných pozemkov, d) iný poľnohospodársky majetok uvedený v § 20 (§ 1 ods. 1 zákona o pôde).

Podľa § 4 ods. 1, 2 zákona o pôde oprávnenou osobou je štátny občan Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky, ktorý má trvalý pobyt na jej území a ktorého pôda, budovy a stavby patriace k pôvodnej poľnohospodárskej usadlosti prešli na štát alebo na iné právnické osoby v dobe od 25. februára 1948 do 1. januára 1990 spôsobom uvedeným v § 6 ods. 1.

Ak osoba, ktorej nehnuteľnosť prešla v dobe od 25. februára 1948 do 1. januára 1990 do vlastníctva štátu alebo inej právnickej osoby v prípadoch uvedených v § 6,

zomrela pred uplynutím lehoty uvedenej v § 13 alebo ak bola pred uplynutím tejto lehoty vyhlásená za mŕtvu, sú oprávnenými osobami, pokiaľ sú štátnymi občanmi Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky a majú trvalý pobyt na jej území, fyzické osoby v tomto poradí taxatívne ustanovenom pod písm. a/ až e/.

Podľa § 9 ods. 1, 2, 3, 4, 5, 7 zákona o pôde nárok uplatní oprávnená osoba na pozemkovom úrade a zároveň vyzve povinnú osobu na vydanie nehnuteľnosti. Povinná osoba uzavrie s oprávnenou osobou do 60 dní od podania výzvy dohodu o vydaní nehnuteľnosti. Dohoda podlieha schváleniu pozemkovým úradom formou rozhodnutia vydaného v správnom konaní. Rozhodnutie pozemkového úradu o neschválení dohody preskúma na návrh účastníka súd. Ak k dohode podľa odseku 1 nedôjde, rozhodne o vlastníctve oprávnenej osoby k nehnuteľnosti pozemkový úrad. Pokiaľ je to nevyhnutne potrebné, môže pozemkový úrad zriadiť alebo zrušiť na prevádzanej nehnuteľnosti vecné bremeno, prípadne uložiť iné opatrenia na ochranu životného prostredia alebo dôležitých záujmov iných vlastníkov. Proti rozhodnutiu pozemkového úradu podľa odsekov 4 až 6 možno podať opravný prostriedok na súd.

Na konanie o nárokoch oprávnených osôb v zmysle zákona o pôde sú príslušné pozemkové úrady podľa § 9 zákona o pôde v spojení s § 5 ods. 5, písm. g/ zákona č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách v platnom znení.

Pre konanie pozemkového úradu o navrátení vlastníctva k pozemku alebo rozhodnutie o priznaní práva na náhradu podľa § 6 ods. 1, 2 a 3 zákona o pôde platia všeobecné predpisy o správnom konaní, teda ustanovenia zákona č. 71/1967 Zb. v platnom znení o správnom konaní (ďalej len „Správny poriadok“).

Podľa § 32 ods. 1, 2 Správneho poriadku správny orgán je povinný zistiť presne a úplne skutočný stav veci a za tým účelom si obstaráť potrebné podklady pre rozhodnutie. Pritom nie je viazaný len návrhmi účastníkov konania. Podkladom pre rozhodnutie sú najmä podania, návrhy a vyjadrenia účastníkov konania, dôkazy, čestné vyhlásenia, ako aj skutočnosti všeobecne známe alebo známe správnemu orgánu z jeho úradnej činnosti. Rozsah a spôsob zisťovania podkladov pre rozhodnutie určuje správny orgán.

Odvolaací súd v danej veci, riadiac sa právnym názorom Ústavného súdu Slovenskej republiky, dospel k záveru, že správny orgán v danom prípade nepostupoval v intenciách citovaných právnych noriem, pre svoje rozhodnutie si nežadovázil dostatok skutkových podkladov, vo veci nezistil skutočný stav, a preto jeho právny názor bol predčasný, z ktorých dôvodov neboli splnené zákonné podmienky pre potvrdenie jeho rozhodnutia súdom prvého stupňa podľa § 250q ods. 2 O.s.p.

Predpokladom vydania nehnuteľností podľa zákona o pôde alebo priznania náhrady za nehnuteľnosti, ktoré nie je možné vydať, bolo, aby si oprávnená osoba uplatnila reštitučný nárok na pozemkovom úrade v zmysle § 9 ods. 1 uvedeného zákona a zároveň vyzvala povinnú osobu na vydanie nehnuteľností, preukázala splnenie zákonných podmienok oprávnenej osoby ustanovených v § 4 ods. 1, 2, ako aj, že žiadané nehnuteľnosti prešli v zákonnej dobe (od 25.2.1948 do 1.1.1990) na štát alebo inú právnickú osobu v dôsledku skutočností taxatívne ustanovených v § 6 ods. 1, 2, právo na navrátenie vlastníctva alebo priznanie náhrady si oprávnená osoba uplatnila v lehote

ustanovenej v § 13 ods. 1 (do 31.12.1992) a žiadané pozemky ku dňu odňatia mali charakter pôdy podľa § 1 ods. 1.

Od osoby uplatňujúcej reštitučný nárok podľa zákona o pôde sa teda vyžaduje splnenie podmienky štátneho občianstva Slovenskej republiky a podmienky trvalého pobytu na území Slovenskej republiky. Podmienky týkajúce sa predmetného majetku sú dané spôsobom prechodu vlastníctva k majetku na štát (§ 6 zákona o pôde) a obdobím, v ktorom k tomuto prechodu došlo (od 25.2.1948 do 1.1.1992).

Ústavný súd Slovenskej republiky pokiaľ ide o posudzovanie otázky splnenia zákonnej podmienky štátneho občianstva navrhovateľom v preskúmanom prípade v uvedenom náleze konštatoval, že z ustanovení Ústavného dekrétu prezidenta republiky č. 33/1945 Zb., ktoré citoval, vyplýva rozdelenie osôb tvoriacich okruh osobnej pôsobnosti tohto právneho predpisu do dvoch skupín.

Prvou skupinou boli osoby, ktoré sa hlásili k nemeckej alebo maďarskej národnosti, ale štátne občianstvo nestratili, pretože splnili hmotnoprávne podmienky ustanovené v § 2 ods. 1 dekrétu prezidenta, a na účely zachovania štátneho občianstva podali žiadosť podľa § 2 ods. 2 dekrétu prezidenta.

Druhou skupinou boli osoby, ktoré v dôsledku prihlásenia sa k nemeckej alebo maďarskej národnosti stratili štátne občianstvo, ale podľa § 3 dekrétu prezidenta mohli požadovať vrátenie štátneho občianstva a na základe podania takej žiadosti sa potom manželky a deti československých štátnych občanov posudzovali (rovnako ako osoby prvej skupiny) až do rozhodnutia o žiadosti za československých štátnych občanov.

Ústavný súd konštatoval, že z naznačenej právnej konštrukcie vyplýva, že u osôb nemeckej alebo maďarskej národnosti patriacich do prvej skupiny sa štátne občianstvo v prípade podania žiadosti podľa § 2 ods. 2 dekrétu prezidenta prezumovalo až do prípadného deklaratórneho rozhodnutia príslušného orgánu (§ 2 ods. 2 druhá veta dekrétu prezidenta), ktorý by konštatoval, že štátne občianstvo nebolo zachované. Osoby nemeckej alebo maďarskej národnosti patriace do druhej skupiny po právnej stránke československé štátne občianstvo stratili (buď dňom nadobudnutia štátnej príslušnosti podľa § 1 ods. 1 dekrétu prezidenta, alebo dňom nadobudnutia účinnosti dekrétu prezidenta - § 1 ods. 2), avšak na základe ich žiadosti im mohol príslušný orgán konštitutívnym rozhodnutím československé štátne občianstvo vrátiť.

Navrhovateľ v doterajšom priebehu konania tvrdil, že patrí do skupiny osôb, ktorým sa štátne občianstvo zachovalo a nie do skupiny osôb, ktoré československé štátne občianstvo stratili a následne žiadali o jeho vrátenie.

Použitím uvedených právnych záverov plynúcich z ustanovení dekrétu prezidenta na okolnosti prípadu navrhovateľa ústavný súd dospel k záveru, že v reštitučnom konaní, v ktorom je sporná otázka štátneho občianstva ako podmienky úspechu pri uplatnení reštitučného nároku, dôkazné bremeno týkajúce sa štátneho občianstva žiadateľa, u ktorého prichádza do úvahy aplikácia právneho režimu zakotveného v dekréte prezidenta, nemusí spočívať výlučne na pleciach tohto žiadateľa.

Ústavný súd k okolnostiam preskúmanej veci dôvodil, že v reštitučnom konaní o uplatnenom nároku za situácie, keď už rozhodnutie obvodného pozemkového úradu opieralo svoje tvrdenie o nesplnení podmienky štátneho občianstva navrhovateľom o konštatovanie jeho straty na základe ustanovení dekrétu prezidenta a zároveň navrhovateľ tvrdil, že štátne občianstvo podľa ustanovení dekrétu prezidenta nikdy nestratil (a že teda patril do vyššie vymedzenej prvej skupiny), zaťažovalo podľa názoru ústavného súdu dôkazné

bremeno týkajúce sa straty štátneho občianstva štát, v posudzovanom prípade konkrétne konajúci správny orgán.

Ústavný súd poukázal na skutočnosť, ktorá musela byť i obvodnému pozemkovému úradu známa, a to, že navrhovateľ bol v rozhodnom čase maloletou osobou, ťažko teda bolo možné predpokladať, že by bol v období druhej svetovej vojny kolaboroval s fašistickým režimom, a preto ak navrhovateľ v reštitučnom konaní tvrdil, že mu československé štátne občianstvo ostalo zachované a toto tvrdenie podložil dôkazmi, ktoré síce nemožno hodnotiť ako priame dôkazy, ale išlo o právne závery štátnych orgánov vyslovené v iných súvisiacich rozhodnutiach (uznesenie Okresného úradu vyšetrovania PZ Prešov ČVS: VP-665/30-93 z 12.10.1993, rozhodnutie ministra pôdohospodárstva č. 5229/93-430 z 23.11.1993), bolo úlohou štátneho orgánu právne relevantným spôsobom preukázať, že k strate štátneho občianstva navrhovateľa naozaj došlo, a nie úlohou navrhovateľa preukazovať, že k strate štátneho občianstva nedošlo.

Ústavný súd konštatoval, že zdôvodnenie právneho záveru o strate štátneho občianstva navrhovateľa obvodným pozemkovým úradom je celkom nedostatočné. Závery súdov oboch stupňov o uvedenej skutočnosti tiež hodnotil ako nedostatočné.

Ústavný súd poukázal na to, že navrhovateľ predložil v priebehu konania o uplatnenom nároku nepriame dôkazy o tom, že splnil podmienky na zachovanie československého štátneho občianstva a ak potom štátne orgány príslušné podľa ustanovení dekrétu prezidenta vôbec nerozhodli o žiadosti o zachovanie štátneho občianstva, ktorá bola ním i jeho matkou podaná podľa § 2 ods. 2 dekrétu prezidenta, je v príkrom rozpore s požiadavkou spravodlivého usporiadania pomerov navrhovateľa a vo svojej podstate aj v rozpore s kvalitou právneho štátu (čl. 1 ods. 1 ústavy) neskorší záver orgánov toho istého štátu, že navrhovateľ neunesol dôkazné bremeno práve v súvislosti s tvrdením o zachovaní štátneho občianstva.

K nepriamemu charakteru dôkazov predložených navrhovateľom ústavný súd ďalej poukázal na požiadavku zhovievavosti posudzovania žiadosti podávaných podľa ustanovení dekrétu prezidenta, a to obzvlášť pri manželkách a deťoch osôb, na ktoré sa tento právny predpis vzťahoval (§ 4 ods. 2 dekrétu prezidenta), ako aj na požiadavku zákazu reštriktívneho a formalistického postupu pri aplikácii ustanovení reštitučných predpisov, keďže ich účelom je zmiernenie majetkových a iných krívd, ku ktorým došlo v období totalitného režimu. Ústavný súd konštatoval, že obe uvedené požiadavky vyvolávajú okrem iného povinnosť všetkých štátnych orgánov zúčastnených akýmkoľvek právne relevantným spôsobom na procese reštitúcií posudzovať dôkazy predložené žiadateľmi s vedomím, že vplyvom značného časového odstupu od povojnového obdobia je v súčasnosti už veľmi obtiažne vyhľadávať absolútne spoľahlivé a nevyvrátiteľné skutkové podklady na rozhodnutie o uplatnených reštitučných nárokoch (napr. nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I.ÚS 617/08 z 24.2.2009).

Pokiaľ ide o druhú podmienku posudzovanú v preskúmvanej veci a to trvalý pobyt navrhovateľa na území Slovenskej republiky Ústavný súd SR bol toho názoru, že podmienku štátneho občianstva a podmienku trvalého pobytu podľa zákona o pôde nemožno posudzovať izolovane s poukazom na to, že dôkazom je aj konštrukcia zákona č. 135/1982 Zb. o hlásení a evidencii pobytov občanov v znení neskorších predpisov, ktorý prihlásenie trvalého pobytu umožňoval štátnemu občanovi.

Ústavný súd konštatoval, že pre rozhodnutie o uplatnenom reštitučnom nároku je podľa ustálenej judikatúry všeobecných súdov pri skúmaní splnenia podmienky trvalého pobytu potrebné zisťovať, či osoba uplatňujúca zmiernenie následkov majetkových a iných krívd má v úmysle mať trvalý pobyt na území ČSFR a to s prihliadnutím na všetky rozhodujúce okolnosti prípadu, najmä na jej schopnosti a možnosti tu trvale žiť, jej sociálne

a majetkové pomery v cudzine, rodinné a osobné pomery v tuzemsku a v cudzine a pod., ako aj, že podstatným dôkazom v tomto smere je nepochybne osobný výsluch osoby uplatňujúcej zmiernenie následkov krívd (rozsudok najvyššieho súdu sp.zn. 1 Cdo 114/92 z 22.12.1992, uverejnený v Zbierke súdnych rozhodnutí č. 2/1994).

Ústavný súd poukázal na to, že z doterajších podkladov nevyplýva, že by bol navrhovateľ vypočutý ktorýmkoľvek zo štátnych orgánov konajúcich v jeho veci na účely zisťovania jeho úmyslu mať trvalý pobyt na území Slovenskej republiky, pričom z odôvodnenia rozhodnutia obvodného pozemkového úradu vyplýva, že navrhovateľ dňa 31.1.1997 napísal okresnému úradu odboru OPPaLH osobný list, v ktorom potvrdzuje, že na Slovensku nemá bydlisko a že chcel by na Slovensku stráviť viac času, no nemôže si dovoliť finančné výdavky na hotely. Súčasne poukázal na to, že navrhovateľ tiež vo svojom opravnom prostriedku podanom proti rozhodnutiu obvodného pozemkového úradu zdôrazňoval potrebu skúmania jeho úmyslu trvalo sa zdržovať na území Slovenskej republiky a ani krajský súd a ani najvyšší súd však navrhovateľa za týmto účelom nevypočuli.

Odvolací súd v preskúmvanej veci, vychádzajúc z naznačených postupov a záverov z nich plynúcich, ktoré konštatoval Ústavný súd Slovenskej republiky v citovanom náleze, dospel k záveru, že v danom prípade doposiaľ nebolo vykonané dokazovanie v dostatočnom rozsahu pre ustálenie záveru, či navrhovateľ splnil alebo nespĺnil zákonné podmienky podľa § 4 ods. 1, 2 zákona o pôde.

Úlohou súdu pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu podľa piatej časti tretej hlavy Občianskeho súdneho poriadku je posudzovať, či správny orgán vecne príslušný na konanie si zadovážil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutia, či zistil vo veci skutočný stav, či konal v súčinnosti s účastníkmi konania, či rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi a či obsahovalo zákonom predpísané náležitosti, teda či rozhodnutie správneho orgánu bolo vydané v súlade s hmotnoprávnymi ako aj s procesnoprávnymi predpismi. Zákonnosť rozhodnutia správneho orgánu je podmienená zákonnosťou postupu správneho orgánu predchádzajúceho vydaniu napadnutého rozhodnutia. V rámci súdneho prieskumu súd posudzuje zákonnosť rozhodnutia správneho orgánu a postupu mu predchádzajúceho na základe skutkového stavu, ktorý tu bol v čase vydania napadnutého rozhodnutia (§ 250i ods. 1 O.s.p.). Pokiaľ súd v rámci súdneho prieskumu zistí, že napadnuté rozhodnutie bolo vydané na základe neúplne zisteného skutkového stavu, je to dôvod na zrušenie napadnutého rozhodnutia žalovaného správneho orgánu, pretože súdy nemôžu nahrádzať realizáciu kompetencií správneho orgánu priznaných mu zákonom.

Z uvedených dôvodov odvolací súd rozsudok krajského súdu podľa § 250ja ods. 3 O.s.p. v spojení s § 250l ods. 2 zmenil tak, že preskúmvané rozhodnutie žalovaného správneho orgánu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Odvolací súd o náhradu trov konania rozhodoval v zmysle § 246c ods. 1 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 a v spojení s § 250k ods. 1 a s § 151 ods. 1, 2. Navrhovateľovi náhradu trov konania nepriznal a to aj vzhľadom na jeho úspech v tomto konaní z dôvodu, že mu trovy konania zaplatením súdneho poplatku nevznikli a jeho právny zástupca náhradu právneho zastúpenia v lehote stanovenej v § 246c ods. 1 O.s.p. v spojení s § 151 ods. 1, 2 nevyčísľil.

P o u ě n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave dňa 15. decembra 2010

JUDr. Zdenka Reisenauerová, v. r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia:
Peter Szimeth